

Project number: 2018-1IT02KA201048274

Rozdział 1

Ramy polityki w trudnościach uczenia się matematyki

SMILD

Opracowano w ramach projektu europejskiego

SMiLD

Numer projektu: 2018-1-IT02-KA201-048274

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This work is under a [Creative Commons Attribution - Non-commercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Project number: 2018-1IT02KA201048274

Spis treści

Wstęp	3
1.1 Zasady konstytucyjne i przepisy dotyczące uczniów z trudnościami w uczeniu się – Włochy ...	3
1.2 Zasady konstytucyjne i przepisy dotyczące uczniów z trudnościami w uczeniu się - Polska	4
1.3 Zasady konstytucyjne i przepisy dotyczące uczniów z trudnościami w uczeniu się – Portugalia	5
References	7

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This work is under a [Creative Commons Attribution - Non-commercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Project number: 2018-1IT02KA201048274

Wstęp

Europa wydaje się zgodna co do tego, że „podstawową zasadą szkoły integracyjnej jest zasada, iż wszystkie dzieci powinny uczyć się razem, o ile to możliwe, niezależnie od wszelkich trudności lub różnic, jakie mogą napotkać” oraz że „szkoły integracyjne muszą rozpoznawać i reagować na różnorodne potrzeby swoich uczniów, uwzględniając zarówno różne style i tempo uczenia się, jak i zapewniające wszystkim wysokiej jakości edukację poprzez odpowiednie programy nauczania, ustalenia organizacyjne, strategie nauczania, wykorzystanie zasobów i partnerstwo z ich społecznościami” [1].

Edukacja specjalna kieruje się zasadami europejskimi określonymi przez Unię Europejską, a ich konstytutywna zasada oparta jest na kilku rezolucjach międzynarodowych, takich jak Deklaracja z Salamanki - Wytyczne dla Działań w zakresie Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych [1]. Zasady te można podsumować w trzech podstawowych prawach: prawo do edukacji dla wszystkich dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi - SPE (bez względu na to, jak złożona jest niepełnosprawność, uczeń powinien mieć dostęp do powszechnego systemu edukacji), prawo do równości (niezbymalnego prawa wszystkich dzieci do równych szans w dostępie do edukacji i osiągnięć w edukacji przy odpowiednim wsparciu dla potrzeb każdej jednostki) oraz prawo do bycia częścią społeczeństwa (każda szkoła musi znaleźć właściwe rozwiązania dla potrzeb każdej osoby, uczniowie z orzeczeniem o niepełnosprawności powinny być włączani do powszechnego systemu nauczania, wyjątek stanowią szkoły specjalne).

Chociaż prawa uczniów ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi (SPE) są dokładnie określone w ustawodawstwie trzech rozważanych krajów - Włoch, Polski i Portugalii - wydaje się, że nie ma określonej wzmianki o sposobie opieki nad uczniami z określonym rodzajem zaburzenia w uczeniu się, takim jak dysleksja, dysgrafia czy dyskalkulia, które osłabiają zdolność umieszczania myśli w słowach pisanych, wymawianiu czytaniu ze zrozumieniem, operacjami matematycznymi i rozwiązywaniem problemów matematycznych, i które silnie wpływają na codzienne czynności [2].

Najwyraźniej procedura postępowania dydaktycznego wobec ucznia z trudnościami, związanymi z jednym lub kilkoma wymienionymi powyżej zaburzeniami, jest poniekąd przypadkowa i zależna od dynamiki szkoły, pozostawiając nauczycieli i wychowawców w niepewności co do ogromnej liczny przepisów ogólnych, które nie zostały stworzone celem rozwiązania tej sytuacji.

Poniżej podsumowano ustawodawstwo każdego kraju dla wzmiankowanych uczniów.

1.1 Zasady konstytucyjne i przepisy dotyczące uczniów z trudnościami w uczeniu się – Włochy

Zgodnie z Konstytucją Republika Włoch zapewnia szkołę dla wszystkich (art. 34) i wymaga spełnienia obowiązku solidarności (art. 2). Ponadto stwierdza, że „obowiązkiem Republiki jest usuwanie wszelkich przeszkód ograniczających wolność i równość obywateli w celu zapewnienia pełnego rozwoju osoby ludzkiej” (art. 3).

Miisterstwo Edukacji, Szkolnictwa Wyższego oraz Badań Naukowych (Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca or MIUR) zapewnia jednolitość edukacji w całym kraju poprzez podawanie ogólnych celów edukacyjnych, konkretnych celów nauczania zgodnie z umiejętnościami uczniów, minimum podstawy krajowego programu nauczania, standardów jakości usług edukacyjnych oraz ogólnych kryteriów oceniania uczniów. [x]

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This work is under a [Creative Commons Attribution - Non-commercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Project number: 2018-1IT02KA201048274

W ramach własnej autonomii szkoły mogą elastycznie dostosowywać czas nauczania, programy i dydaktykę do specyficznych potrzeb określonych uczniów. Mogą również zapewniać kształcenie i zajęcia pozalekcyjne zgodnie z kontekstem kulturowym, społecznym i ekonomicznym.

Mimo uznania istnienia określonych zaburzeń uczenia się, ustawodawstwo włoskie nie opisuje konkretnych procedur edukacyjnych dotyczących trudności w uczeniu się matematyki; kiedy pojawiają się specyficzne trudności, procedura nakazuje odwołanie do przepisów dotyczącymi ogólnych trudności w uczeniu się w ramach wizji „integracji”. Diagnoza dotycząca trudności w uczeniu się jest skierowana do dwóch specyficznych dziedzin edukacyjnych: matematyki i języka włoskiego. Dla każdego z tych obszarów stosowane są różne narzędzia diagnostyczne. Narzędzia te różnią się w zależności od wieku ucznia i przeznaczone są dla wykwalifikowanych psychologów.

Zgodnie z tą perspektywą, obecną są trzy ministerialne rozporządzenia:

- „Narzędzia interwencyjne dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i organizacji terytorialnej na rzecz integracji szkolnej”, Rozporządzenie Ministra 2012 [3]

W dokumencie tym opisano dyrektywę dotyczącą metod interwencji dla nauczycieli szkół wszystkich szczebli w celu promowania integracji uczniów niepełnosprawnych. W kategorię niepełnosprawności Ministerstwo wpisuje szeroką grupę uczniów, wśród których znajdują się uczniowie z umiarkowanymi trudnościami w uczeniu się. Niniejsza dyrektywa opracowuje oraz rozszerza sposoby, poprzez które nauczyciele mogą interweniować, a także określa dostosowanie programów nauczania. Zawiera ona również ważne wskazówki dotyczące organizacji terytorialnej.

- „Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wyjaśnienia”, Okólnik ministerialny 2019 [4]

Dokument ten opisuje wspólne narzędzie (zwane Spersonalizowanym Planem Nauczania), które pozwala każdemu uczniowi na dialog i współpracę z grupą klasową, oraz zdefiniuje wybrane narzędzia pomagające naukę w ramach integrującego planu edukacyjnego, a także zakresu współodpowiedzialności edukacyjnej każdego elementu szkoły. Ponadto dokument opisuje sposób projektowania prognozowanych celów edukacyjnych oraz określa, iż ich realizacja ma być zgodna z rytmem i stylem uczenia się każdego z rozważanych uczniów.

- „Nowe zasady dotyczące określonych zaburzeń uczenia się w szkołach”, Prawo włoskie 2010 [5]
Prawo to uznaje dysleksję, dysgrafię, dysortografię i dyskalkulię za specyficzne zaburzenia uczenia się, które występują wraz z odpowiednimi umiejętnościami poznawczymi, przy braku nieprawidłowości neurologicznych i deficytów sensorycznych, mogą one jednak stanowić ważne ograniczenie niektórych czynności życia codziennego.
Normy rządowe [6-9] obejmują przepisy nakierowane na łączenie tych zaburzeń z ogólnymi trudnościami w uczeniu się.

1.2 Zasady konstytucyjne i przepisy dotyczące uczniów z trudnościami w uczeniu się - Polska

Polski system oświaty regulują ustawy i rozporządzenia wydane przez Ministra Edukacji Narodowej odpowiedzialnego za edukację szkolną (a także Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, poza zakresem niniejszego przeglądu).

Chociaż ustawodawstwo stwierdza, iż szkoły zobowiązane są do zapewnienia wsparcia psychologiczno-pedagogicznego każdemu uczniowi, który tego potrzebuje, a opis ram, w jakich te zasady są stosowane, jest dość szczegółowy (podobnie jak opis wymagań dotyczących indywidualnego rozwoju i potrzeb edukacyjnych ucznia), brak jest odniesienia do potrzeb uczniów z wybranymi trudnościami w uczeniu się.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This work is under a [Creative Commons Attribution - Non-commercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Project number: 2018-1IT02KA201048274

Głównymi aktami prawnymi, które regulują kluczowe aspekty edukacji, na przykład strukturę, zarząd i finansowanie systemu edukacji [10], a także wszelkie kwestie związane z organizacją edukacji i programami nauczania są: Ustawa o edukacji szkolnej z 1991 r.; Karta nauczyciela z 1982r. oraz niedawno uchwalona Ustawa o edukacji szkolnej z 2016 r.

Inne kluczowe akty to: Ustawa o finansowaniu edukacji z 2017 roku Oraz Ustawa o systemie informacji oświatowej z 2011 roku.

Wytyczna Ministra Edukacji Narodowej z dnia 08.09.2017 r. [10] w sprawie warunków organizowania szkoleń, organizacji edukacji, wychowania i opieki nad dziećmi z niepełnosprawnościami (oraz innych zagadnień, takich jak problemy behawioralne czy niebezpieczeństwo zachowań) stwierdza, że podstawową zasadą, której należy przestrzegać, jest zapewnienie istnienia wspólnego czasu w celu wzmocnienia integracji uczniów ze specjalnymi potrzebami, umożliwienia im kontaktu z rówieśnikami i umożliwienia im zainteresowania dynamiką życia szkolnego.

Konstytucja RP [10] stanowi, iż nauka do ukończenia 18 roku życia jest obowiązkowa, oraz określa podstawowe prawa i przywileje dotyczące prawa do nauki:

- Każdy ma prawo do nauki.
- Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Ustawa może dopuścić świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe za odpłatnością.
- Władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. W tym celu tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów.
- Niepełnosprawne dzieci i młodzież mają możliwość kształcenia się w ogólnodostępnych i integracyjnych szkołach oraz klasach specjalnych.

Uczniowie mają prawo do dostosowania treści, metod i organizacji kształcenia do własnych możliwości, a także mają możliwość do skorzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej w zależności od potrzeb (Prawno oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 roku, art. 1) [10].

Uczeń może przystąpić do egzaminu w warunkach i formie dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności w warunkach dostosowanych do potrzeb edukacyjnych ucznia. (Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku, art. 44 zwr. 1) [10].

Przy wyborze podręczników, materiałów edukacyjnych oraz dydaktycznych nauczyciele winni uwzględnić potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne uczniów z przeczeniem o niepełnosprawności (Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku, art. 127) [10].

Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny (IPET) jest opracowywany we wszystkich typach szkół, na wszystkich poziomach kształcenia, dla każdego ucznia wymagającego specjalnej edukacji i metod pracy, ustalonych decyzją panelu klinicznego. IPET jest opracowywany przez zespół nauczycieli i specjalistów, którzy będą prowadzić zajęcia z uczniem. Nie jest jednak dostatecznie określone, jak ma wyglądać indywidualna procedura edukacyjna u uczniów ze zdiagnozowaną trudnością w uczeniu się, taką jak dysleksja, dysgrafia czy dyskalkulia

1.3 Zasady konstytucyjne i przepisy dotyczące uczniów z trudnościami w uczeniu się – Portugalia

W ustawodawstwie portugalskim jest jasno wyrażone, iż powszechna edukacja oparta na ochronie praw jednostki poprzez pełne uczestnictwo i współpracę wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces edukacyjny, jest obowiązkowa.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This work is under a [Creative Commons Attribution - Non-commercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Project number: 2018-1IT02KA201048274

Kamieniem milowym stało się utworzenie w 1946 roku pierwszych klas specjalnych w szkołach podstawowych, początkowo dla uczniów z niepełnosprawnością fizyczną lub intelektualną. Później do grupy włączono uczniów z trudnościami w uczeniu się i lekkimi niepełnosprawnościami, a pierwsze kursy szkolące nauczycieli specjalistów rozpoczęły się w latach 60-tych. Zastąpienie dyktatury demokracją w 1974 r. Pozwoliło na rozwój „stowarzyszeń rodziców”, wspieranych przez specjalistów i kadre pedagogiczną; krok ten był ważny w rozwijaniu działalności społeczno-edukacyjnej oraz organizowaniu i tworzeniu szkół dla uczniów niepełnosprawnych.

Na początku lat siedemdziesiątych Ministerstwo Edukacji rozpoczęło rozmowy nad ustawodawstwem skierowanym przede wszystkim do struktur edukacyjnych zajmujących się uczniami niepełnosprawnymi oraz uczniami z trudnościami w uczeniu się. Utworzono wydziały edukacji specjalnej i zawodowej. Wśród innych zadań i obowiązków Ministerstwo zdecydowało się udzielić wsparcia ww. szkołom i przejąć odpowiedzialność za zapewnienie specjalistycznego szkolenia nauczycielskiego dla osób pracujących z uczniami niepełnosprawnymi.

Pomimo tych w pewnym sensie przedwczesnych obaw, zespoły edukacji specjalnej zostały utworzone dopiero w 1988 roku wraz z opublikowaniem ogólnego zarządzenia nr 36/SEAM/SERE/ 8, którego celem było rozwijanie zintegrowanego nauczania dla dzieci niepełnosprawnych i młodzieży niedowidzącej, słuchowej lub upośledzenia fizycznego, a później także dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Chociaż ustawodawstwo portugalskie nakłada obecnie obowiązek dostosowywania metod nauczania i oceniania (zgodnie z potrzebami ucznia z SEM - ograniczenia wzroku i słuchu, ograniczenia intelektualne, choroby psychiczne, ograniczenia neuromięśniowo-szkieletowe i ruchowe oraz ograniczenia), procedura, która ma być przyjęta dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, takimi jak dysleksja, dysgrafia czy dyskalkulia, nie jest określona.

Ustawa o edukacji - ustawa nr 46/86 z dnia 14 października - uznaje kształcenie specjalne za specyficzną podklasę edukacji, która ułatwia społeczno-edukacyjną integrację osób z SPE.

Ustawa nr 319/91 z dnia 23 sierpnia wezwała szkoły do wzięcia większej odpowiedzialności za problemy uczniów z ogólną niepełnosprawnością lub trudnościami w nauce i uznała rolę rodziców na ścieżce edukacyjnej ich dzieci.

Ustawa nr 20/2006 z dnia 31 stycznia określa procedury dotyczące systemu rekrutacji nauczycieli, tworząc po raz pierwszy specjalną grupę rekrutacyjną dla nauczycieli.

Ustawa nr 3/2008 z dnia 7 stycznia określa specjalistyczne wsparcie udzielane w państwowych, prywatnych i spółdzielczych placówkach oświatowych w celu zapewnienia warunków dostosowania procesu kształcenia do specjalnych potrzeb uczniów z ograniczeniami. Stwierdza, że szkoła musi reagować na różnorodność cech i potrzeb wszystkich uczniów i promować ich sukces edukacyjny. Opowiada się również za istotnymi zmianami we wspólnym programie nauczania dla potrzebujących uczniów, co oznacza: nadanie priorytetu pewnym obszarom lub treściom; eliminacja określonych celów i treści; wprowadzenie komplementarnych treści i celów dotyczących bardzo specyficznych aspektów (np. komunikacja niewerbalna, wykorzystanie technologii wspomagających w komunikacji, mobilność, dostępność).

Ustawa nr 201-C / 2015, z dnia 10 lipca, podkreśla, że definiowanie celów, strategii i ewaluacji powinno zawsze mieć na celu umożliwienie maksymalnego wykorzystania możliwości uczniów oraz ich oczekiwań, zainteresowań i preferencji.

Wszystkie cytowane powyżej artykuły z portugalskiego ustawodawstwa można znaleźć (w języku portugalskim) w [11].

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This work is under a [Creative Commons Attribution - Non-commercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Project number: 2018-1IT02KA201048274

References

- [1] SPAIN MINISTER OF SCIENCE AND EDUCATION, "THE SALAMANCA STATEMENT AND FRAMEWORK FOR ACTION ON SPECIAL NEEDS EDUCATION", WORLD CONFERENCE ON SPECIAL NEEDS EDUCATION: ACCESS AND QUALITY, SALAMANCA, SPAIN, UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION, 1994, <https://www.european-agency.org/sites/default/files/salamanca-statement-and-framework.pdf>
- [2] EUROPEAN AGENCY, <https://www.european-agency.org/>
- [3] MINISTERO DELL'ISTRUZIONE, DELL'UNIVERSITÀ E DELLA RICERCA, "INTERVENTION TOOLS FOR STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS AND TERRITORIAL ORGANIZATION FOR SCHOOL INCLUSION", MINISTERIAL DIRECTIVE 27/12/2012, 2012, <http://www.integrazionescolastica.it/article/1196>
- [4] MINISTERO DELL'ISTRUZIONE, DELL'UNIVERSITÀ E DELLA RICERCA, "STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS. CLARIFICATIONS", MINISTERIAL CIRCULAR 3/4/2019, 2019, http://istruzioneer.gov.it/wp-content/uploads/2019/04/m_pi.AOODRER.REGISTRO-UFFICIALEI.0006890.03-04-2019.pdf
- [5] ITALIAN GOVERNMENT, "NEW RULES ON SPECIFIC LEARNING DISORDERS IN SCHOOLS", LAW 170 8/10/2010, 2010, <https://www.dirittoscolastico.it/legge-n-170-del-08-10-2010/>
- [6] ITALIAN GOVERNMENT, "ASSISTANCE, SOCIAL INTEGRATION AND THE RIGHTS OF DISABLED PEOPLE", LAW 104 5/2/1992
- [7] ITALIAN GOVERNMENT, "REGULATION CONTAINING METHODS AND CRITERIA FOR IDENTIFYING THE PUPIL AS A DISABLED PERSON", DECREE OF THE PRESIDENT OF THE COUNCIL OF MINISTERS N. 185 23/2/2006
- [8] MINISTERO DELL'ISTRUZIONE, DELL'UNIVERSITÀ E DELLA RICERCA, "GUIDELINES FOR THE SCHOOL INTEGRATION OF PUPILS WITH DISABILITIES", 2009
- [9] MINISTERO DELL'ISTRUZIONE, DELL'UNIVERSITÀ E DELLA RICERCA, "GUIDELINES FOR THE RIGHT TO STUDY OF PUPILS AND STUDENTS WITH SPECIFIC LEARNING DISABILITIES", MINISTERIAL DIRECTIVE 5669 12/7/2011
- [10] SEJM OF THE REPUBLIC OF POLAND, <http://www.sejm.gov.pl/>
- [11] DIÁRIO DA REPUBLICA, <https://dre.pt/>
- [12] MINISTERO DELL'ISTRUZIONE, DELL'UNIVERSITÀ E DELLA RICERCA, "MISSIONE E FUNZIONE", <https://www.miur.gov.it/web/guest/missione-e-funzione>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This work is under a [Creative Commons Attribution - Non-commercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)